

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmasto- vaihemaaakuntakaava

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

11.10.2021

Maakuntahallitus 11.10.2021 § 129

Sisältö

1 Suunnittelun aloitusvaihe ja kaavoituksen vireille tulo	4
1.1 Mikä on OAS?	4
1.2 Miksi kaavaa uudistetaan?	4
1.3 Palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta	4
2 Pohjois-Pohjanmaan maakunnan suunnittelu	5
2.1 Maakunnan kehittäminen ja suunnittelujärjestelmä	5
2.2 Suunnittelualueen kaavoitus tilanne	6
1.3 Suunnittelu- ja vaikutusalue	6
3 Suunnittelun lähtökohdat	7
3.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	7
3.2 Maakuntaohjelma	8
3.3 Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta	8
3.4 Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu	9
3.5 Oulun kaupunkiseudun maankäytön ja liikenteen tavoitteet	10
4 Suunnittelun sisältö ja selvitykset	11
4.1 Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan keskeiset teemat	11
4.2 Muita kaavaprosessin aikana tarkasteltavia kokonaisuuksia	12
4.3 Aluerakenteen tarkastelu	12
4.4 Energiantuotanto ja -siirto, viherrakenne ja ekosysteemipalvelut (TUULI-hanke)	13
4.5 Energiamurroksen vaikutukset maankäytön suunnitteluun	13
4.6 Muut mahdolliset selvitykset	13
5 Vaikutusten arviointi	13
5.1 Arvioinnin tarkoitus ja eteneminen maakuntakaavassa	13
5.2 Arvioitavat vaikutukset	14
6 Maakuntakaavan vuorovaikutus ja päätöksenteko	15
6.1 Vuorovaikutus ja yhteistyö	15
6.2 Päätöksenteko	15
6.3 Osalliset	16
7 Maakuntakaavan vaiheet ja tiedottaminen	17
7.1 Viestintä ja tiedottaminen	17
7.2 Yhteystiedot	17
7.3 Aikataulu	17

1 Suunnittelun aloitusvaihe ja kaavoituksen vireille tulo

1.1 Mikä on OAS?

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on kaavan laatimisen aloitusvaiheeseen liittyvä lakisääteinen suunnitelma, jossa esitetään kaavan tavoitteet, lähtökohdat, osalliset ja alustava aikataulu. Suunnitelmaa päivitetään kaavoituksen edetessä siten, että se on jatkuvasti ajan tasalla, ja asiakirjan ajantasaisuudesta voi myös antaa palautetta. Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 63 §) mukaan OAS:ssa esitetään suunnitelma kaavan laatimisessa noudatettavista osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista. Kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista, suunnitellusta aikataulusta sekä osallistumis- ja arviointimenettelyistä.

1.2 Miksi kaavaa uudistetaan?

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamisen ja päivittämisen tarvetta aiheuttavat useat kansainväliset, valtakunnalliset ja maakunnalliset strategiat ja poliittiset linjaukset sekä lainsäädännön muutokset. Ilmastonmuutos on vahvana teemana kaikessa valtakunnallisessa päätöksenteossa, ja ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää uusiutuvien energiamuotojen käyttöön ottamista. Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) on uudistettu. Monien merkittävien hankkeiden, kuten liikenne-, infrastruktuuri- sekä muiden suurhankkeiden toteuttamisen edellytyksenä on ajan tasalla oleva maakuntakaava.

Pohjois-Pohjanmaa on mukana energiamurroksessa, joka edellyttää uusia energian tuottamisen, varastoinnin ja siirron ratkaisuja. Ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen kannalta energia on keskeinen alueidenkäyttöön kysymys, johon sisältyy sekä energian tuotantoon että kulutukseen liittyvä alueidenkäytön yleispiirteinen ohjaus. Tuulivoimarakentamisen kolmannen aallon suunnitelmallisen etenemisen mahdollistamiseksi käynnissä on liiton vetämä maakunnallinen TUULI-hanke. Pohjois-Pohjanmaa kehittyy jatkossakin uusiutuvan ja vähäpäästöisen energian maakuntana. Maakunnassa kehitetään ja lisätään fossiilittoman energian tuotantoa, älykkäitä energijärjestelmiä ja energiatehokkuutta. Pohjois-Pohjanmaa on vahvasti mukana tulevaisuuden energiamuotojen kehittämisessä ja energiatalouden murroksen aiheuttamien haasteiden ratkaisemisessa. Maankäytön ratkaisut, yritykset ja uusien teknologioiden mahdollistava tutkimus-, kehitys ja innovointitoiminta ovat merkittävässä roolissa energiatuotannon kestävässä kasvussa.

Liikennejärjestelmäsuunnittelun puolella on laadittu valtakunnallinen Liikenne12-suunnitelma. Alueellisesti on laadittu uusia selvityksiä eri asteisissa kaavoissa esitettyjen aluevarausten tarpeellisuudesta, esimerkiksi Oulun lentoaseman liikenneyhteyksistä ja Lentokentäntien (Mt 815) eteläisen ohitustien tarpeellisuudesta sekä pääradan parantamisesta. Vuoden 2020 lopulla saatiin valmiiksi Suomen ensimmäinen merialuesuunnitelma. Maakuntakaavaa päivitetään lisäksi muiden tarpeellisten alueidenkäyttöratkaisujen osalta.

1.3 Palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Palautetta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta voi antaa koko kaavoitusprosessin ajan. Ajantasainen OAS sekä muu kaavan laatimiseen liittyvä julkinen tieto on saatavissa Pohjois-Pohjanmaan liitosta sekä liiton kotisivuilta www.pohjois-pohjanmaa.fi/ilmastomaakuntakaava. OAS asetetaan nähtäville ilmastomaakuntakaavan vireilletulokuulutuksen yhteydessä. Pohjois-Pohjanmaan liitto julkaisee kuulutuksen keskitetysti ilmoituslehdissään (Kaleva, Kalajokilaakso, Koillissanomat, Raahen Seutu).

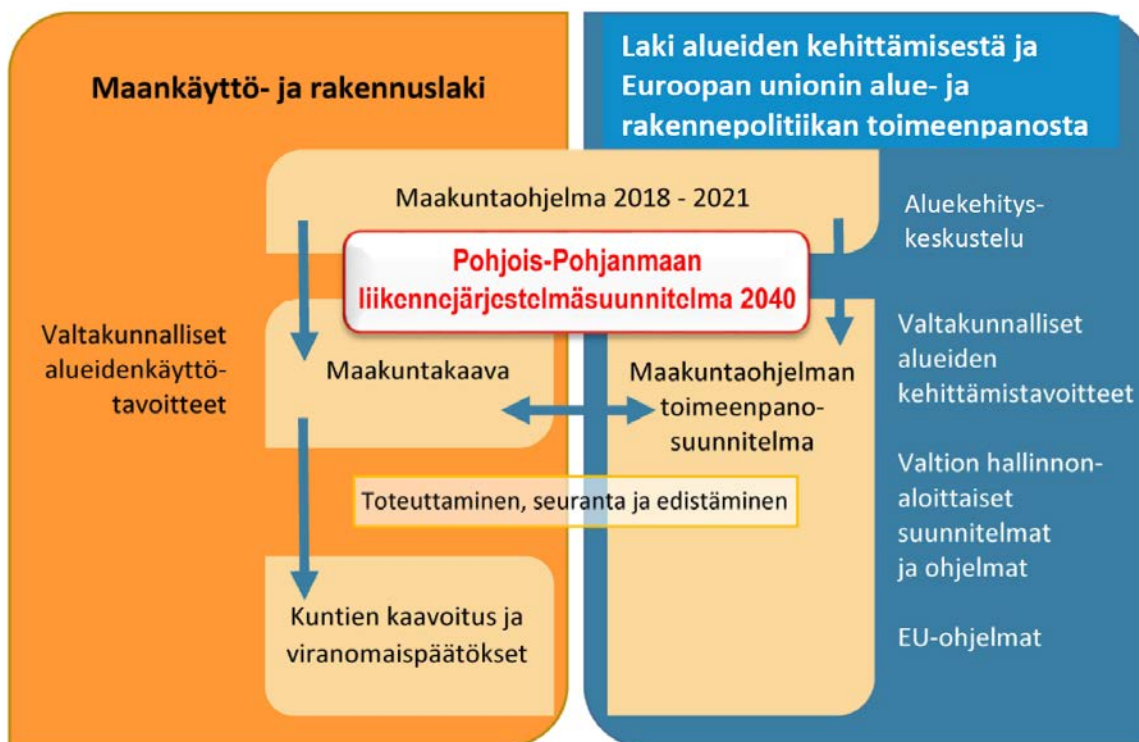
Osallisilla on mahdollisuus esittää mielipiteensä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta kuulemisaikana (22.10.-3.12.2021) sähköpostilla osoitteeseen: kirjaamo@pohjois-pohjanmaa.fi tai postitse Pohjois-Pohjanmaan liittoon osoitteeseen Poratie 5 A, 90140 Oulu. Palaute pyydetään toimitettavaksi kirjaamon sähköpostiin sekä tekstimuodossa että PDF-muodossa. Saatu palaute käsitellään maakuntahallituksessa.

2 Pohjois-Pohjanmaan maakunnan suunnittelu

2.1 Maakunnan kehittäminen ja suunnittelujärjestelmä

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat (MRL 4 luku, 25 §) maakuntasuunnitelma, alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava ja alueellinen kehittämisohjelma eli maakuntaohjelma. Alueellisesta kehittämisohjelmasta säädetään erikseen. Pohjois-Pohjanmaalla maakunnan suunnittelusta vastaa Pohjois-Pohjanmaan liitto. Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa (Kuva 1).

Maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys. Pohjois-Pohjanmaalla on samassa asiakirjassa esitetty maakuntasuunnitelman tavoitteellinen kehitys vuoteen 2050 sekä maakuntaohjelma (MAKO). *Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma vuosille 2018-2021* hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 27.11.2017. Tavoitteellisen aluerakenteen osalta pysyi voimassa vuonna 2014 hyväksytyt tavoitteet vuoteen 2040. Uusi maakuntaohjelma 2022-2025 asetetaan nähtäville ja lähetetään lausuntokierrokselle samaan aikaan kuin tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma päätetään asettaa nähtäville (MKH 11.10.2021).

Kuva 1. Pohjois-Pohjanmaan maakunnan suunnittelujärjestelmä perustuu kahteen lainsäädäntöön. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistaminen on käynnissä ja uusi ALKE-laki on tullut voimaan 1.9.2021: Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021, Naantalissa 13.8.2021).

Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040:n toimintalinjat (TL1-TL4) toteuttavat Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2017-2021 Saavutettavuus-teemaa.

3 Suunnittelun lähtökohdat

Keskeisenä lähtöaineistona maakunnan maankäytöllisissä ratkaisuissa ovat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma, voimassa olevat kaavat sekä alueelliset strategiat ja suunnitelmat.

Liiton ennakkointiasiantuntijoiden tuottamat, maakunnan kehitystä kuvaavat tilastolliset aineistot ja laskelmat sekä trendit muodostavat perustan maankäyttövarausten muutostarpeiden arvioinnille.

Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä (980/2018) määrittää liikennejärjestelmäsuunnittelun perustan. Valtakunnallinen (Liikenne12) ja maakunnallinen liikennejärjestelmätyö on jatkuvaa ja vuorovaikutteista yhteistyöhön perustuvaa suunnittelua. Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu sisältyy maakunnan liiton tehtäviin, ja on tärkeä osa maakunnan alueidenkäytön suunnittelua.

Käynnissä oleva *Kestävä tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla* (TUULI-hanke) ja keväällä valmistunut *Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta – Kohti hiilineutraalia Pohjois-Pohjanmaata* (POPilmasto-hanke) ovat tärkeitä taustaselvityksiä alkavalle suunnittelulle. Molemmissa hankkeissa vuorovaikutus jäsenkuntien ja sidosryhmien kanssa on avointa ja aktiivista, joten maankäytön suunnittelun reunaehdoista on käyty perusteellisesti läpi jäsenkuntien ja sidosryhmien kanssa jo ennen kuin maakuntakaavoitus alkaa.

3.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT, MRL 3 luku) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Tavoitteiden valmistelusta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella ja niistä päättää valtioneuvosto. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Tavoitteet voivat koskea asioita, joilla on:

- aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys;
- merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön; tai
- valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyys, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Valtioneuvosto päätti uusista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päätös korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu viiteen eri asiakokonaisuuteen:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen ympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Pohjois-Pohjanmaalla on maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2040 (MAT), joita ei tässä yhteydessä avata. TUULI-hanke ja sen visiotyö tukee VAT-kokonaisuuksista etenkin uusiutumiskykyistä energiahuoltoa.

3.2 Maakuntaohjelma

Maakuntaliiton toimivallan keskeisimmät välineet ovat maakuntaohjelma ja maakuntakaava. Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2022–2025 on maakuntavaltuuston hyväksymiskäsittelyssä joulukuussa 2021. Pohjois-Pohjanmaata kehitetään maakuntaohjelman tavoitteiden mukaisesti ennakkoluulottomasti siten, että eri alojen ja aluetasojen yhteistyö syvenee ja voimavarat kootaan yhteen.

Maakuntaohjelma perustuu maakuntastrategiaan, joka sisältää maakunnan kehittämisen tavoitteet, kuvaukset keskeisistä toimenpiteistä ja kärkihankkeista sekä tarkemmat rahoitussuunnitelmat (Kuva 3). Maakuntaohjelman tavoitteille asetetaan mittarit ja vaikuttavuustavoitteet. Tavoitteiden ja kärkihankkeiden toteutumisesta, toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista seurataan laadullisen ja määrällisen seurannan kautta. Maakuntaohjelman toimeenpano - prosessia kehitetään vastaamaan aluekehittämisen tilannekuva ja aluekehityskeskustelua. Toimeenpano sisältää toimijoiden välistä läheistä yhteistyötä, kumppanuutta, jossa kullakin toimijalla on oma merkittävä roolinsa. Yhteisen prosessin kautta muotoutunut aluekehittämisen arvoperusta oikeuttaa ja velvoittaa kaikkia maakunnan tulevaisuuden tekijöitä.

MAAKUNTAOHJELMAN KÄRJET

Kuva 3. Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmaluonnoksen 2022-2025 kärkiteemat.

3.3 Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta

Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2021–2030 Kohti hiilineutraalia Pohjois-Pohjanmaata hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 15.2.2021 (MKV § 22). Ilmastotavoitteiden toteutumiseen tarvitaan laajasti eri sektorien toimenpiteitä ja yhteistyötä. Ilmastotiekartassa on linjattu seitsemän kärkiteemaa ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen, yhteensä liki 130 toimenpidettä.

Pohjois-Pohjanmaan ilmasto- ja energiatavoitteisiin kytketään vahvasti elinkeinoelämä, uudet elinkeinot ja liiketoimintamahdollisuudet. Ilmastotyön tavoitteiden toteutuminen vaatii sekä pitkän että lyhyen aikavälin toimia. Maankäytön ratkaisut ovat keskiössä pitkän aikavälin toimissa. Maankäytön päätehtävinä on eheän ja ekologisesti kestävä yhdyskunta- ja aluerakenteen tukeminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Ennakoivalla ja harkitulla maankäytön suunnittelulla vaikutetaan merkittävästi kasvihuonekaasupäästöjen vähenemiseen kaikilla päästösektoreilla.

Ilmastotavoitteet ja niiden seuranta ovat osa uudistettavaa maakuntakaavaa. Ilmastotiekartan toimeenpano ja seuranta toteutetaan yhteistyössä. POPilmasto-hankkeessa luotu yhteistyöverkosto jatkaa toimintaansa. Työtä ohjaa Pohjois-Pohjanmaan ilmastotyön neuvottelukunta. Tavoitteiden seurannassa hyödynnetään uusinta tietoa, kuten Suomen ympäristökeskuksen kunnille toimittamaa kasvihuonekaasupäästö-tietoa. Kuntien ja muiden toimijoiden verkostoitumista ja yhteistyötä on tarpeen edelleen tiivistää sekä alueellisesti, kansallisesti että kansainvälisesti. EU:n koheesiopolitiikka 2021+ ja hiilineutraalisuuteen liittyvät tavoitteet edellyttävät alueella vuoropuhelua ja varautumista, jotta tulevat rahoitusmahdollisuudet voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti.

Maakuntaohjelman 2022–2025 yhdeksi päätavoitteeksi on nostettu kestävästi kasvava ja kukoistava Pohjois-Pohjanmaa. Bio- ja kiertotalouteen perustuva uudistuminen ja innovaatiotoiminta, ilmastotavoitteet huomioiva maankäyttö ja vähäpäästöinen liikkuminen, kestävä energian tuotanto sekä maatalouden uudistuminen luovat edellytykset kestäväan kasvuun. Luonnonvaratoimialan hankkeiden vaikuttavuutta sekä maakunnallisen yhteistyön kehittämistä kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistetään yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Vihreän siirtymän, bio- ja kiertotalouden sekä uusiutuvan energian toimintaedellytykset varmistetaan ennakoivalla maankäytöllä. Erillisselvityksiä tarvitaan vetytalouden edellytyksistä ja vaikutuksista maakunnan suunnitteluun sekä seudullisesti merkittävistä bio- ja kiertotalousalueiden tarpeista, jotta mahdollistetaan kehittyvien alojen toimintaedellytykset maakunnassa.

<https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/kehittaminen/omat-hankkeet/popilmasto/tiekartta/> (MKH 15.2.2021 § 22)

3.4 Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu

Pohjois-Pohjanmaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä tarkasteltiin maakunnan ilmastotiekartassa, tieliikenteen osuus päästöistä oli 22%. Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040 määrittää maakunnan liikennejärjestelmätavoitteet ja toimenpiteet. Suunnitelma ohjaa maakunnallista liikennejärjestelmätavoitetta uuden maakuntaohjelman, ilmastotiekartan, Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategian sekä vuonna 2021 valtioneuvoston hyväksymän valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Maakunnallinen liikennejärjestelmätavoite on lainsäädännön mukaisesti vahvasti kytkeytynyt osaksi alueidenkäytön suunnittelua ja maakuntakaavoitusta.

Liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteistyötä maakunnan toimijoiden kesken sekä valtakunnan ja Euroopan unionin tasoilla. Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman toteuttamista ohjaa ja edistää maakunnan kuntien ja valtion keskeisistä viranomaisista ja elinkeinoelämän toimijoista koostuva Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmätyöryhmä. Toimenpiteet sovitetaan yhteen Oulun seudun liikenteen johtoryhmän ja maakuntien välistä yhteistyötä toteuttavien tavoitteiden kanssa. Maakuntien välistä yhteistyötä toteuttavat Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkatyöryhmä ja ylimaakunnalliset kehityskäytävät, kuten Päätaryhmä, Nelostie E75 ry, kasitieverkosto ja Oulu-Kainuu Tervan tie ry. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään erityisesti CPMR:n Itämerikomission ja Barentsin alueen (BEATA) liikennetyöryhmissä. Lisäksi liitto tukee alueellisia kehitysvyöhykkeitä, kuten kt 86/63 ja Viitostie ry sekä seutukaupunkien saavutettavuuden kehittämistä.

Kansallisesti vaikutetaan ja osallistutaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimeenpanoon, jossa Pohjois-Pohjanmaan kannalta merkittävimpiä kehittämisen kohteita ovat TEN-T-ydinverkon (päärata ja valtatie 4) hankkeiden ja suunnitelmavalmiuden edistäminen sekä alueellisen liikenneinfran kehittämisen ja ylläpidon kannalta edellytyksenä olevan perusväylänpidon rahoitustason kestävä taso. Ydinverkkokäytävien laajennuksen myötä painopiste on EU-rahoituksen tehokkaassa hyödyntämisessä (Verkkojen Eurooppa -väline), kuten Ylivieska-Oulu-ratayhteyden kehittäminen. Liitto osallistuu Perämerenkaaren kehittämisvyöhykkeen Rajaton ja kestävä tulevaisuus -hankkeen toteutukseen. Hankkeessa käynnistetään yhteistyössä Pohjois-Ruotsin ydinverkkotoimijoiden kanssa Perämerenkaaren TEN-T-ydinverkkokäytävän tulevaisuusvisiotyö sekä kytkeydytään vahvasti Perämerenkaaren TEN-T-ydinverkon kehittämisen ja toimeenpanon eurooppalaisiin verkostoihin.

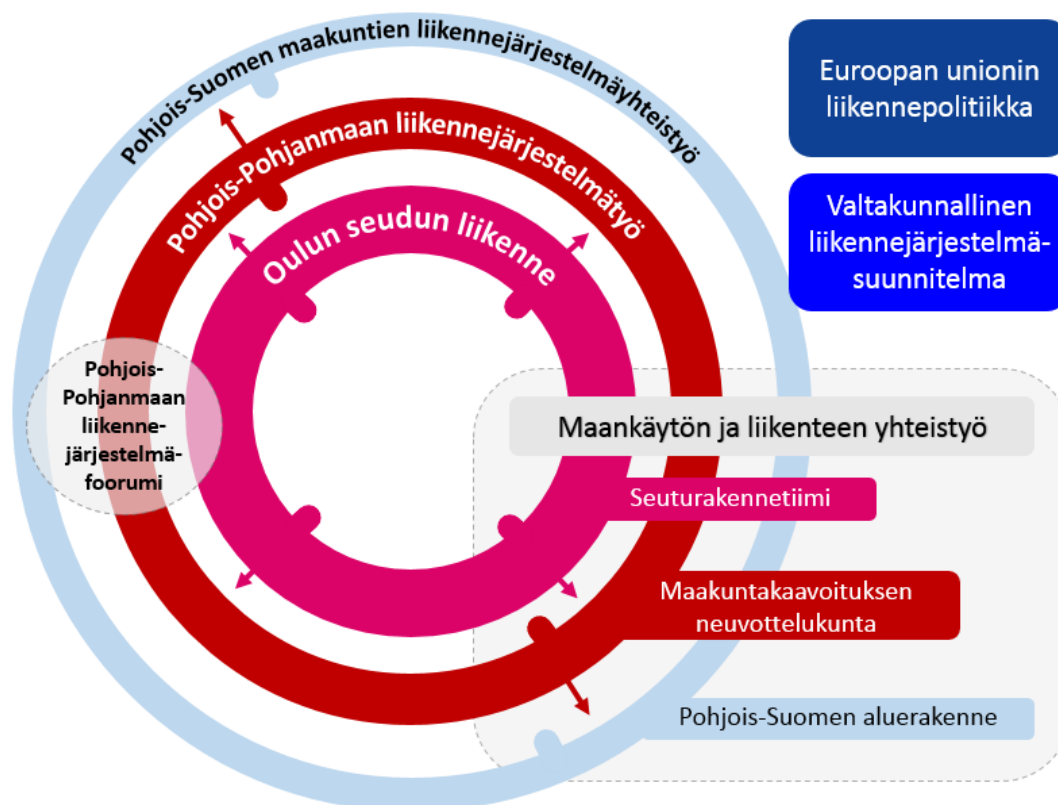
Liikennejärjestelmätöissä keskitytään maakunnan tasolla liikennejärjestelmäsunnitelman mukaisten logistiikan, älykkään ja kestävä liikenteen sekä liikenneturvallisuuden teemoihin. Pohjois-Pohjanmaan liikenneinfrastruktuurin väyläinvestoinnit sekä alemman tieverkon kehityshankkeet ja niiden tilanne on kuvattu tarkemmin liikennejärjestelmäsunnitelmassa ja sen seurantaraportissa. Alemman tieverkon asema on tärkeä Pohjois-Suomessa saavutettavuuden ja elinkeinoelämän kuljetusten vuoksi. Pohjois-Pohjanmaan liitto osallistuu myös ylimaakunnalliseen Valtatie 8 – Älyväylä -hankkeeseen, jonka tavoitteena on kehittää Vt 8:n älykkyttä palvelemaan läntisen Suomen vientiteollisuuden tarpeita.

Ratahankkeiden kehittämistä edistetään muun muassa Oulu–Laurila-tarveselvityksen ohjausryhmätyöskentelyn avulla. Pohjois-Pohjanmaan satamien kehitystyötä edistetään vientiteollisuuden vahvistamiseksi edunvalvonnalla ja työryhmätyöskentelyllä. Pohjois-Pohjanmaan liitto osallistuu Kainuun liiton hallinnoimaan Barents Region Transport and Logistics (BRTL) -hankkeen toimintaan yhdessä Pohjois-Suomen maakuntaliittojen sekä Ruotsin, Norjan ja Venäjän alueiden kanssa. Hankkeelle haetaan jatkoa vuodelle 2022. Liitto osallistuu Pohjois-Suomen lentoliikenteen kehittämisohjelmaan, jonka tavoitteet perustuvat Pohjois-Suomen yhteisiin tavoitteisiin ja kehityskohteisiin.

<https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/kehittaminen/liikennejarjestelmatyo/>

3.5 Oulun kaupunkiseudun maankäytön ja liikenteen tavoitteet

Oulun seudun liikennejärjestelmätö nivoituu maakunnalliseen ja valtakunnalliseen liikennejärjestelmätöön (Kuva 4). Liitto osallistuu töön aktiivisesti mm. Oulun seudun liikenteen johtoryhmän kautta. Kaupunkiseutuja ja alueellisia keskuksia on tarpeen kehittää kuntarajat ylittävällä strategisella maankäytön ja kestävä liikunnan suunnittelulla. Oulun kaupunkiseudulla lähijunaliikenteen mahdollisuuksia tutkitaan osana valtakunnallista selvitystä (Alueellisen junaliikenteen selvitys, Väylävirasto).

Kuva 4. Liikennejärjestelmätö Pohjois-Pohjanmaalla on aktiivista ja kiinteässä yhteydessä maankäytön suunnitteluun.

Suurten kaupunkiseutujen merkitys ilmastotyössä on merkittävä. Oulun kaupungin ympäristöohjelma kattaa 50 % oululaisista. Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (MAL-sopimus) on valtion ja suurten kaupunkiseutujen yhteistyön väline. Sopimuksessa Oulun kaupunkiseudun kunnat, maakunnan liitto ja valtio-osapuoli määrittävät yhteisen tahtotilan seudun kehittämisestä. Tavoitteiden toteuttamiseksi määritellään hallituskausittain päivitettävät toimenpiteet 12-vuotiselle MAL-sopimuskaudelle eli kehityspolku ja konkreettiset toimenpiteet vuosille 2020-2023. Oulun seudun kehityskuva 2030+ on kirjattu syksyllä hyväksytyyn MAL-sopimuksen toimenpiteisiin. Kehityskuva valmistuu vuoden 2021 loppuun mennessä. Kehityskuva on visiotason tavoitesuunnitelma, jossa luodaan tulevaisuuden kuva Oulun seudusta. <https://www.ouka.fi/kehityskuva>

Keskeisiä teemoja ovat maankäyttö ja asuminen, logistiikka ja liikenne, palvelut ja elinkeinot sekä matkailu ja virkistys seudullisesta näkökulmasta. Näiden kautta työssä pohditaan, mikä on yhteinen seudullinen visio, kehittämisen tavoitteet sekä strategiset ja konkreettiset toimenpiteet vuoteen 2040 mennessä. Kehityskuva laaditaan vuorovaikutuksessa muun muassa Oulun seudun kuntien, Pohjois-Pohjanmaan liiton ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen, elinkeinoelämän edustajien ja MAL-sopimus kumppaneiden kanssa. Osana MAL 2020-2023 -toimenpiteiden toteuttamista Oulun seudulle laaditaan Oulun seudun Kehityskuva 2030+ vuoden 2021 aikana. Liitto osallistuu kehitys- ja seurantatyöhön seururakennetiimissä ja liikenteen johtoryhmässä. Kehityskuvan viimeistely on käynnissä.

4 Suunnittelun sisältö ja selvitykset

4.1 Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan keskeiset teemat

Pohjois-Pohjanmaan ilmastomaakuntakaavassa keskitytään seuraaviin sisältöihin:

- Aluerakenne ja saavutettavuus	< kansallinen alueidenkäytön kehityskuvatyo
- Energiantuotanto, varastointi ja -siirto	< maatuulivoima ja sähkönsiirtoverkko, merituulivoima
- Liikennejärjestelmä ja logistiikka-alueet	< liikennepuolen hankesuunnitelmat ja selvitykset
- Viherrakenne, ekosysteemipalveluiden tarkastelu	< TUULI-hankkeen osakokonaisuus
- Energiamurroksen vaikutukset maankäytön suunnitteluun	< erillisselvitys (MAKO-kärkihanke)
- Ilmastovaikutusten arvioinnin kehittäminen	< erillisselvitys (MAKO-kärkihanke)

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 §). Ilmastomaakuntakaavan laatimisen tukena käytetään useita valmiita Pohjois-Pohjanmaan liiton tai muiden alueen kehittämiseen vaikuttavien ja/tai osallistuvien tahojen laatimia selvityksiä. Niiden lisäksi kaavaprosessin yhteydessä on tarvetta laatia myös uusia selvityksiä sillä tarkkuudella kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Pohjois-Pohjanmaan ilmastomaakuntakaavan lähtötilanne on hyvä. Tietoa ja selvitysaineistoa maakuntakaavatyöhön saadaan uuteen maakuntaohjelmaan tehdystä laajasta ennakointityöstä sekä POPilmasto-hankkeen tuottamasta maakunnan ilmastotiekartasta. Merialuesuunnitelman tietopohjasta otetaan maan ja meren vuorovaikutukseen vaikuttavia kokonaisuuksia. Merkittävänä ja ajankohtaisena teemana maakuntakaavatyössä tarkastellaan maakunnan tuulivoiman, sähköverkon ja viherrakenteen kokonaisuutta käynnissä olevan maakunnallisen tuulivoiman kehittämishankkeen (TUULI-hanke) pohjalta. Saavutettavuuden ja monipaikkaisuuden kannalta merkittävää on maakuntaliiton pitkäaikainen työ laajakaistayhteyksien mahdollistamiseksi. Liikennejärjestelmätyön ja liikenneverkon suunnittelun kautta saadaan jatkuvasti päivittyvää selvitystietoa liikkumisen tarpeista. Alue- ja yhdyskuntarakenteen osalta harva asutus, laaja maakunta ja pitkät etäisyydet aiheuttavat liikkumistarvetta, mikä aiheuttaa nykyisellä autokannalla kasvihuonepäästöjä. Yhdyskuntarakenteen eheyttämistä tavoitellaan sovittamalla yhteen maankäytön, asumisen ja liikenteen tarpeet.

Arviointi tuottaa tietoa maankäytössä tapahtuvista muutoksista sekä aiheutuvista myönteisistä ja kielteisistä vaikutuksista. Vaikutusten arviointi myös tukee parhaan mahdollisen suunnitteluratkaisun löytämistä ja edistää siten kaavalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Arviointityö toteutetaan jatkuvana prosessina osana kaavan muuta laadintaa. Vaikutuksia arvioidaan kaavoitusta palvelevien perusselvitysten laadinnan yhteydessä sekä osana kaavaluonnoksen ja -ehdotuksen valmistelua.

Kaavan laatija vastaa vaikutusten arvioinnista. Arvioinnin tukena käytetään tarpeen mukaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Vaikutusten arviointimenetelmänä käytetään suunnitteluaineistoon perustuvia asiantuntija-arvioita, työpajoja sekä erillisselvityksistä ja YVA-menettelyistä saatavia tietoja. Vaikutusarviointien täydentämisestä sovitaan viranomais- ja yhteistyötahojen neuvotteluissa. Vaikutusten arviointi on keskeinen osa vuorovaikutteista suunnittelua ja siihen voi vaikuttaa maakuntakaavan valmistelun eri vaiheissa. Kaavoituksen osallisilla on mahdollisuus osallistua vaikutusten arviointiin kaavan valmisteluun liittyvien vuorovaikutusmenettelyjen kautta. Kaavaprosessin kuluessa saadun palautteen perusteella arviointia tarkennetaan ja tarvittaessa suunnataan uudelleen.

5.2 Arvioitavat vaikutukset

Vaikutusten arvioinnista ja selvitysten laatimisesta maankäytön suunnittelun yhteydessä säädetään Suomen maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä asetuksessa.

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa (MRL 9§):

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa (MRA 1§):

*Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen **merkittävät** välittömät ja välilliset **vaikutukset**:*

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;*
- 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;*
- 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;*
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen*
- 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuri- perintöön ja rakennettuun ympäristöön;*
- 6) elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.*

Maakuntakaavaratkaisun suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRL 28§) toteutumisen arvioidaan sekä valmistelu- että ehdotusvaiheessa. Lisäksi tarveharkinnan kautta tutkitaan, aiheutuuko kaavan ratkaisusta todennäköisiä merkittäviä vaikutuksia Natura 2000-verkostoon ja tarvittaessa arviointi tehdään luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesti.

Maakuntakaavan toteuttamisen vaikutukset arvioidaan maankäyttömuodoittain, merkintä- ja määräyskohtaisesti, kaavan kokonaisvaikutukset sekä tarpeen mukaan yksittäisten aluevarausten vaikutukset aluekohtaisesti. Vaikutusten arviointi kulkee täydentyvästi läpi koko kaavan valmisteluprosessin. Tärkeänä osatehtävänä on selvittää ja vertailla mahdollisten vaihtoehtojen ratkaisujen vaikutuksia. Arvioinnissa keskitytään erityisesti niihin kaavan osaratkaisuihin, joihin liittyy olennaisia maankäytön muutoksia ja merkittäviä vaikutuksia olevaan tilanteeseen ja voimassa oleviin kaavoihin nähden.

Kaavan välittömät vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueelle. Vaikutuksia arvioidaan ensisijaisesti maakunnan tasolla. Myös maakuntarajat ylittävät olennaiset vaikutukset arvioidaan. Arvioinnin tulokset dokumentoidaan erillisinä vaikutusselvityksinä sekä osana kaavaselostusta.

6 Maakuntakaavan vuorovaikutus ja päätöksenteko

6.1 Vuorovaikutus ja yhteistyö

Tarkemmat säännökset kaavoitusmenettelystä ja vuorovaikutuksesta ovat maankäyttö- ja rakennus 8 luvussa (MRL 62 § - 67 §). Pohjois-Pohjanmaan ilmastomaakuntakaavan lakisääteisen vuorovaikutuksen pääkohdat on esitetty tämän OAS:n viimeisellä sivulla kohdassa 7.3 *Aikataulu*.

Muusta yhteistyöstä maakuntakaavaa laadittaessa säädetään asetuksen puolella (MRA 8 §):

Maakunnan liiton on maakuntakaavaa laadittaessa oltava tarpeellisessa määrin yhteistyössä asianomaisten kuntien, valtion viranomaisten ja muiden maakuntakaavoituksen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Valtakunnallisesti merkittävässä asioissa on oltava yhteydessä ympäristöministeriöön ja niihin ministeriöihin, joita asia koskee.

Kaikki kannanotot kirjataan Pohjois-Pohjanmaan liiton asianhallintaohjelmaan. Kuulemisten aikana saatu palaute ja siihen annetut vastineet käsitellään maakuntahallituksessa. Vastineista ilmenee palautteen käsittely ja vaikutus maakuntakaavan suunnitteluun. Vaikuttamisen mahdollisuudet ovat suurimmat kaavaprosessin alkuvaiheessa, etenkin valmisteluvaiheessa kaavaluonnoksen kuulemisen aikaan. Kaavaprosessin edetessä ehdotusvaiheeseen kaavaratkaisut ovat hioutuneet vuorovaikutuksen kautta siten, että kaavan on mahdollista edetä hyväksymisvaiheeseen. Mikäli ehdotusvaiheen kuulemisessa saadun palautteen kautta päätöksenteossa joudutaan tekemään merkittäviä muutoksia kaavakartalle tai kaavamerkintöihin ja -määräyksiin, kaavaehdotus on asetettava uudelleen nähtäville (MRA 32 §).

6.2 Päätöksenteko

Maakunnan suunnittelusta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 4 luvussa (MRL 25 § - 34 §).

Pohjois-Pohjanmaan liiton hallintosäännön mukaan maakuntahallitus päättää maakuntakaavan laadinnan vireillepanosta, laadinnan yhteydessä saatuihin lausuntoihin, mielipiteisiin ja muistutuksiin annettavista vastineista sekä alueiden käyttöä koskevista lausunnoista (MKV 7.6.2021 § 8, sovellettavaksi 1.8.2021 alkaen, 12 § 6.).

Maakuntakaavan hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä toimielin (MRL 31 §) eli maakuntavaltuusto. Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuusto käsittelee maakuntakaavan nähtävillä olleen ehdotusaineiston hyväksymisen maakuntahallituksen esityksestä. Päätöksen tiedoksiannosta kunnan jäsenelle säädetään kuntalaissa (KuL 140 §). Kunnan jäsenen ja 137 §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa tiedoksisäännöstä (KL 138 §).

Maakuntakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin kuntalaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (MRL 188 §)

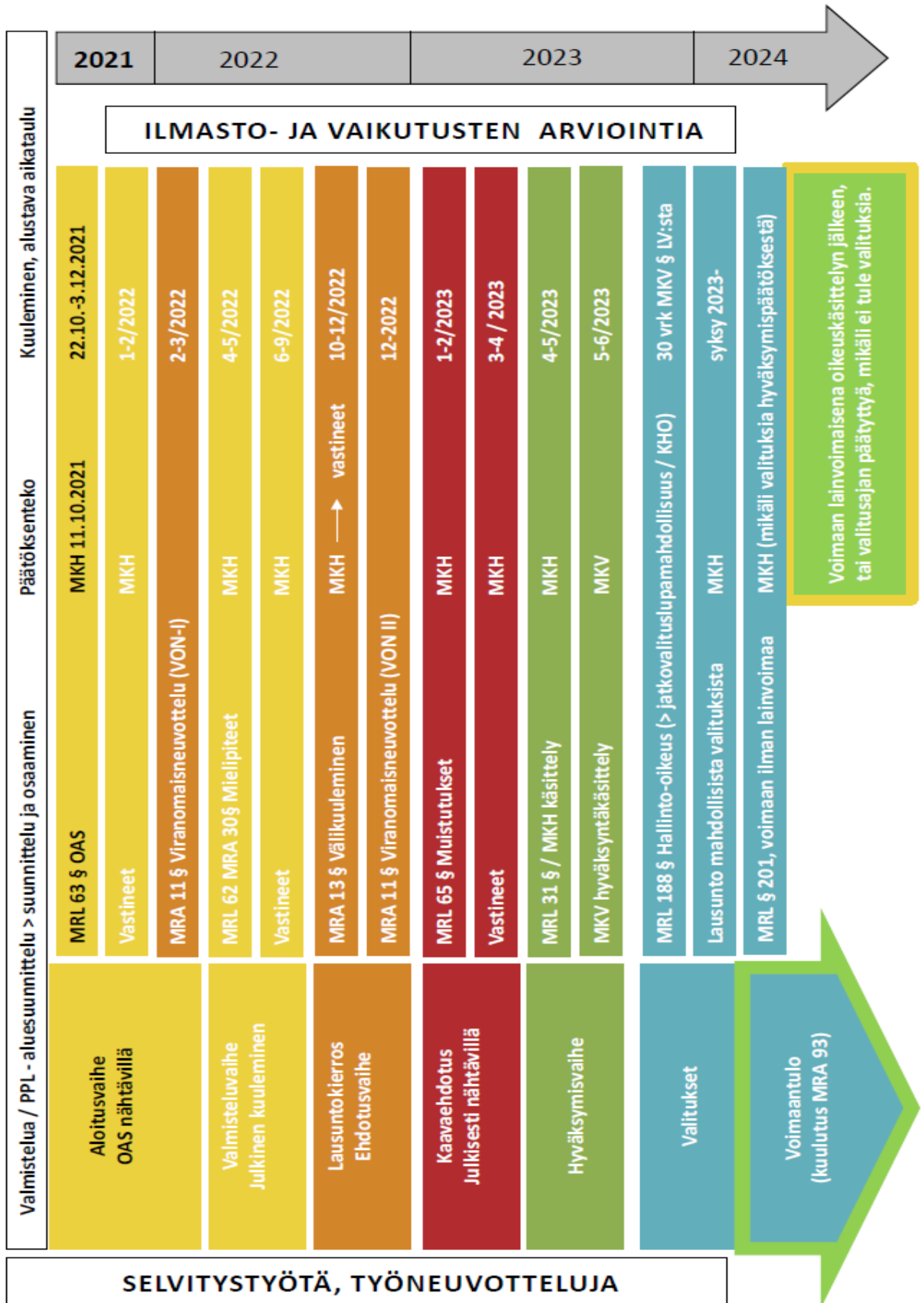
6.3 Osalliset

Vuorovaikutuksesta ja kaavoituksesta tiedottamisesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL 6 § ja 62 §) Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Taulukko 1. Pohjois-Pohjanmaan ilmasto- ja maankäyttö- ja rakennuslaissa osalliset ja osallistuminen.

Tahot	Osalliset	Osallistuminen
Maanomistajat ja maaomaisuuden haltijat.	Yksityiset maanomistajat, yhteismetsät, muut maakuntakaava-alueen ja siihen rajoittuvien alueiden maanomistajat ja maaomaisuuden haltijat.	Kommentit OAS:sta, tavoitteista ja valmisteluaineistosta. Mielipiteet kaavaluonnoksesta ja muistutukset kaavaehdotuksesta kuulemisaikana.
Ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa (MRL 6 §).	Kaavan vaikutusalueen asukkaat ja kyläyhdistykset, tonttien vuokralaiset, yritykset ja niiden työntekijät, laitokset ja niiden käyttäjät ja työntekijät, elinkeinojen harjoittajat, matkailijat. Aluesähköverkkoyhtiöt, energia-, vesihuolto- ja jätehuoltolaitokset.	Kommentit OAS:sta, tavoitteista ja valmisteluaineistosta. Mielipiteet ja lausunnot kaavaluonnoksesta valmisteluvaiheessa ja muistutusmahdollisuus ehdotuksesta julkisen kuulemisen aikana.
Viranomaiset ja muut vastaavat.	Pohjois-Pohjanmaan liiton jäsenkunnat ja alueen seutukunnat. Pohjois-Pohjanmaan naapurikunnat ja naapurimaakuntien maakuntaliitot. Valtion keskushallinnon viranomaiset, ministeriöt, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Suomen AVI ja muut valtion aluehallinnon viranomaiset. Väylävirasto ja Traficom. Finavia. Puolustusvoimien pääesikunta, Logistiikkalaitoksen 3. logistiikkarykmentti, Rajavartiolaitos. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES), Säteilyturvakeskus (STUK). Geologian tutkimuskeskus (GTK). Oulu-Koillismaan pelastuslaitos, Jokilaaksojen pelastuslaitos. Suomen Metsäkeskus Pohjois-Pohjanmaa, Metsähallitus. Paliskuntain yhdistys. Fingrid Oyj. Suomen Erillisverkot Oy Ilmatieteen laitos (FMI).	Kommentit OAS:sta, tavoitteista ja valmisteluaineistosta. Mielipiteet kaavaluonnoksesta ja muistutukset kaavaehdotuksesta kuulemisaikana. Maankäyttö- ja rakennuslain sekä asetuksen (MRL, MRA 11 §) mukaiset viranomaisneuvottelut valmistelu- ja ehdotusvaiheissa. Lausunnot valmistelu- ja ehdotusaineistosta sekä muistutusmahdollisuus ehdotuksesta julkisen kuulemisen aikana. Muu tarvittava viranomaisyhteistyö kaavaprosessin aikana.
Yhdistykset, yhteisöt ja edunvalvontajärjestöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.	Oulun Kauppakamari. Pohjois-Pohjanmaan yrittäjät ja Keski-Pohjanmaan yrittäjät. Luonnonvarakeskus (Luke). Maanmittauslaitos. Bioenergia ry. Pohjois-Pohjanmaan Kylät ry. Matkailuyhdistykset. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys. Luonto-Liiton Pohjois-Suomen piiri. ProAgria Oulu. Suomen Tuulivoimayhdistys ry. Pohjois-Pohjanmaan reserviläispiiri ry. Pohjois-Pohjanmaan reserviupseeripiiri ry. Suomen Riistakeskus Pohjois-Pohjanmaa. Suomen metsästäjäliitto Oulun piiri. Suomen ampumaurheiluliitto. MTK Pohjois-Suomi ja MTK Keski-Pohjanmaa. Suomen Latu. Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry. Keski-Pohjanmaan Liikunta- ja Urheilu ry.	Kommentit OAS:sta, tavoitteista ja valmisteluaineistosta. Mielipiteet ja lausunnot kaavaluonnoksesta valmisteluvaiheessa ja muistutusmahdollisuus ehdotuksesta julkisen kuulemisen aikana. Tarvittaessa kaavaprosessin aikana käydään työneuvotteluita kaavan osallisten ja intressiryhmien kanssa.

POHJOIS-POHJANMAAN ENERGIA- JA ILMASTOVAIHEMAAKUNTAKAAVATYÖN AIKATAULU

ILMASTO- JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTIA

SELVITYSTYÖTÄ, TYÖNEUVOTTELUJA

